

(ב) שמעון הצדיק היה משגיח כנסת הגדולה. הוא היה אומר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים:

1 תלמוד בבלי מסכת יומא דף סט/א

והתניא בעשרים וחמשה [בטבת] יום הר גרזים [הוא] דלא למספד יום שבקשו כותיים את בית אלהינו מאלכסנדרוס מוקדון להחריבו ונתנו להם באו והודיעו את שמעון הצדיק מה עשה לבש בגדי כהונה ונתעטף בבגדי כהונה ומיקירי ישראל עמו ואבוקות של אור בידיהן וכל הלילה הללו הולכים מצד זה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר אמר להם מי הללו אמרו לו יהודים שמרדו בך כיון שהגיע לאנטיפטרס זרחה חמה ופגעו זה בזה כיון שראה לשמעון הצדיק ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו אמרו לו מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה אמר להם דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי

2 תלמוד בבלי מסכת יומא דף לט/א

תנו רבנן ארבעים שנה שמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל והיה לשון של זהורית מלבין מלבין מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין והיה נר מערבי דולק מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה והיה אש של מערכה מתגבר ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים כדי לקיים מצות עצים מכאן ואילך פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר ולא היו כהנים נמנעין מלהביא עצים למערכה כל היום כולו ונשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן שמגיעו כזית יש אוכלו ושבע ויש אוכלו ומותיר מכאן ואילך נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים וכל כהן מגיעו כפול הצנועין מושכין את ידיהן והגרגרנין נוטלין ואוכלין

3 תלמוד בבלי מסכת מנחות דף קט/ב

דתניא אותה שנה שמת שמעון הצדיק אמר להן שנה זו הוא מת אמרו לו מנין אתה יודע אמר להן כל יום הכפורים נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ונתעטף לבנים ונכנס עמי ויצא עמי שנה זו נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ונתעטף שחורים ונכנס עמי ולא יצא עמי לאחר הרגל חלה שבעת ימים ומת ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם בשעת פטירתו אמר להם חוניו בני ישמש תחתי נתקנא בו שמעי אחיו שהיה גדול ממנו שתי שנים ומחצה

...

הלך לאלכסנדריא של מצרים ובנה שם מזבח והעלה עליו לשם שמים שנאמר (והיה) ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים ומצבה אצל גבולה לה' וכששמעו חכמים בדבר אמרו ומה זה שברח ממנה כך המבקש לירד לה על אחת כמה וכמה:

4 ברייתא דסדר עולם רבה - פרק ל

והצפיר והשעיר מלך יון וגו' הוא המלך הראשון (דניאל ח') ועמד מלך גבור וגו' ובעמדו תשבר וגו' (שם י"א) הוא אלכסנדרוס מוקדון שמלך י"ב שנה. עד כאן היו הנביאים מתנבאים ברוח הקדש מכאן ואילך הט אזנך ושמע דברי חכמים שנא' (משלי כ"ב) כי נעים כי תשמרם בבטנך.

5 ביאור הגר"א

6 ספר פוקד עקרים - אות ו

ועל פרסיים ביחוד אמרו בויקרא רבה דלא היה בידם אלא עבודה זרה שהניחו להם אבותיהם שלא היו אדוקים בה ורק המן היה אדוק דצלם היה חקוק על לבו החקיקה על לב היינו אדיקת הלב והוא הראשית דעכו"ם במינות שמצד החכמה שהתחיל אז בהם לעומת החכמה דתורה שבעל פה, והתפשטותה היה במלכות יון שאז היה גם כן התפשטות דחכמת תורה שבעל פה בישראל שאז פסקה הנבואה לגמרי כמו שאמרו בסדר עולם, מה שאין כן בימי פרס דור אנשי כנסת הגדולה דאז היה בהם נביאים וחכמים כי הם הדור של סוף הנבואה והתחלת החכמה דתורה שבעל פה, ולעומת זה המן בקליפות סוף כל עובדי עבודה זרה והתחלת חכמתם דרע וכל הנסים והישועות של ישראל הכל בכח התורה והנסים שבכתובים הם בכח אותם האותיות שנכתב בהם

הנס שהם גופי תורה דהמשכת הנס:

7 ספר מחשבות חרוץ - אות יז

ובתחילת מלכות יון היה הסתלקות הנבואה כמו שאמרו בסדר עולם, ואז היה יסוד חכמת תורה שבעל פה, וזה לעומת זה התחילה אז חכמת יונית ופילסופיא שהכחישו האצטגנינות והכישוף וכדומה חכמות שלמעלה משכל אנושי, דרך אצל בני ישראל חכמתם הוא השגת רוח הקודש ויכלו להשיג עתידות גם כן דרך חכמה וברוח הקודש, וכמו שאמרו בפרק הדר (עירובין ס"ד ע"ב) מכאן שכיוון רבן גמליאל ברוח הקודש, וכן בכמה דוכתי רוח הקודש מחכמי ישראל, וכל חכמתם הוא להשיג שיש חכמה למעלה משכל אנושי, ושכל השגתם אינו מצד השגת שכל אנושי כלל, ועל כן אצל בני ישראל החכמים הם יודעי העתים גם כן, דפשטיה הוא ידיעת העת דרך אצטגנינות או עוננות שלמעלה מהשגת אדם, ואצל אומות העולם הם שני מינים:

8 ספר פרי צדיק לחנוכה - אות א

ועיקר גזירות היה בזמן יונים. וכבר אמרנו שהם היו בקליפה זה לעומת זה כנגד קדושת תורה שבעל פה שהיה עיקר התפשטותה על ידי שמעון הצדיק שהיה משיירי אנשי כנסת הגדולה וממנו התחילה שלשלת המשנה. ובימיו היה אלכסנדרוס מוקדון (כמו שאמרו יומא ס"ט). ואז התחילה חכמת יונית על ידי ארסטו שהיה בקליפה נגד קדושת תורה שבעל פה שגם הם חידשו בגוון חכמה ומוסר מלבם בהנהגת דרך ארץ ועל כן רצו הם לבטל תורה שבעל פה מישראל.

9 ספר דרך חיים - פרק א משנה ב

מה שאמר על שלשה דברים העולם עומד, יש לך לדעת, כי העולם הזה שברא הקדוש ברוך הוא אי אפשר שיהיה עומד בעצמו רק על ידי הש"י אשר מאתו הכל. ושלשה דברים צריך אל העולם עד שיש לו קיום ועמידה מן הש"י, וזה כי העולם הזה הוא צריך לטובו ולחסדו דהיינו אל השפעתו ית', כי אחר שנברא צריך העולם שישפע ממנו פרנסת העולם וקיומו, ועוד קיום העולם כאשר העולם הוא נברא לעבוד השם יתברך

...

ועוד דבר שהוא קיום העולם והוא שלימות העולם שאינו מציאות תוהו ומציאות חסר, שאלו העולם מציאות חסר אין ראוי לו המציאות כלל.

...

ותדע כי אלו שלשה דברים שהם התורה והעבודה וגמילת חסדים, כמו שהיו אלו ג' דברים ג' עמודי עולם, נתנו לג' אבות שהם אברהם יצחק ויעקב שהם ג"כ יסודות ואבות העולם, ולכך ראוי שיהיה להם אלו ג' דברים שהם יסודות ועמודים לעולם. וזה כי תמצא גמילת חסדים שהיה מדת אברהם. כמו שמבואר בכתוב שהיה זריז בכל גמילת חסדים, דהיינו קבלת אורחים, וכן ממה שהכתוב אומר ויטע אשל בבאר שבע ודרשו ז"ל (סוטה י' ע"א) פונדק או פרדס למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה וכתוב (מיכה ז') תתן אמת ליעקב ולאברהם חסד ודבר זה מבואר ואין להאריך כלל. יצחק זכה במדת העבודה שהרי הקריב עצמו על גבי מזבח. ובמדרש (ויק"ר פ"ב) אותו היום שהעלה אברהם את יצחק בנו על גבי המזבח תקן הקב"ה שני כבשים אחד בשחרית ואחד בין הערבים שנאמר את הכבש האחד וגו' וכל כך למה בשעה שישאל מקריבין תמידים על המזבח וקוראין את המקרא הזה צפונה לפני ה' זוכר עקידת יצחק בן אברהם מעיד אני עלי שמים וארץ בין גוי ובין ישראל ובין אשה עבד ושפחה קורא את המקרא הזה צפונה לפני ה' זוכר עקידת יצחק ע"כ, הרי כי בשביל העקידה היה העבודה אל הש"י, מפני כי יצחק הקריב עצמו אל הש"י, ולפיכך עיקר העבודה היה ליצחק שהקריב עצמו.

...

יעקב היה לו מדת התורה כמו שאמר (בראשית כ"ה) יעקב איש תם יושב אוהלים, וכמו שרמזו חכמינו ז"ל במדרש אם לבן גרתי ואחר עד עתה אף על פי כן תרי"ג מצות שמרתי, הרי לך כי יעקב היה לו מדת התורה.

סדר עולם רבא

צח

(שם) אפשר לומר כן ג) אלא מקיש ביאתן בימי עזרא לביאתן בימי יהושע מה בימי יהושע נתחייבו במעשרות ובשמיטין וביובלות ד) קידשו ערי חומה והיו ששין ושמחין לפני המקום ב"ה אף ביאתן בימי עזרא נתחייבו במעשרות ה) שמיטין ויובלות וקידשו ערי חומה והיו ששין ושמחין שנא' (שם) ותהי שמחה גדולה מאד זכן הוא אומר (דברים ל') והביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירישתה וגו' מקיש ירושתך לירושת אבותיך מה ירושת אבותיך בחידוש כל הדברים הללו אף ירושתך בחידוש כל הדברים הללו. אי יכול תהיה לכם ירושה שלישית ת"ל וירשתהו ראשונה ושניה יש לכם שלישית אין לכם והצפיר והשעיר מלך יון וגו' הוא המלך הראשון (דניאל ח') ועמד מלך גבור וגו' ובעמדו תשבר וגו' (שם י"א) הוא אלכסנדרוס מוקדון שמלך י"ב שנה. עד כאן היו הנביאים מתנבאים

ביאור הגר"א

בעריהם וכל ישראל בעריהם כצ"ל : ויעשו כל הקהל השבים כו' כצ"ל : או יכול תהא לכם ירושה שלישית : ע"כ היו הנביאים. פי

מ"מ והערות

ג) ערכין ל"ב : ירושלמי שביעית פ"ו ה"א. ד) ע"י ערכין שם תוד"ה וקידשו ובמל"מ ה"י שמיטה ויובל פ"ב ה"ט"ו. ה) ע"י ירושלמי יבמות פ"ו ה"ג ובק"ע שם. ו) יבמות פ"ב : גדה מ"ו : וע"י ירושלמי דמאי פ"ג ה"ג ובתוספתא שם. ובסמ"ג מ"ע קל"ג ובזבחים ס. ושם תוד"ה מאי וע"ע ברש"י ותוס' יבמות שם ובריטב"א שם. ובכ"מ ה"י תרומות הלכה כ"ו.

ברוח הקדש ז) מכאן ואילך הט אונך ושמע דברי חכמים
 שנא' (משלי כ"ב) כי נעים כי תשמרם בבטנך. להיות
 בה' מבטחך. ונאמר (שם) הלא כתבתי לך שלישים וגו'. ה)
 להודעך קושט וגו' וכן הוא אומר (דברים ל"ב) שאל אביך
 ויגדך זקניך ויאמרו לך יכול זקני השוקט) ת"ל ויאמרו
 לך הא למדת זקן זה שקנה חכמה. ו) ר' יוסי אומר מלכות
 פרס בפני הבית ל"ד שנה. כ) מלכות יון ק"פ. ל) מלכות בית
 חשמונאי ק"ג. מ) מלכות הורדוס ק"ג. מכאן ואילך צא וחשוב
 לחורבן הבית ובגולה היו כותבין בשטרות ז) למנין יוונים.
 אלפא ואלו הן שמונה מלכי יון אלכסנדרוס מוקדון, פירטן,

[מאמר חכמים]

[מאמר חכמים]

ביאור הגר"א

משהרגו את היצר הרע בטלה הנבואה : שאל אביך זה הנביאים זקניך
 אלו תלמידי חכמים : ובגולה היו כותבין שטרות ליוונים. כי אלכסנדר
 רצה להעמיד צלם בהיכל ונתפייס על מנת שיכתבו שטרות למנין
 יוונים : אלפא. פי' מיציאת מצרים הוא אלף שנים דהיינו ת"פ עד
 בנין הבית ותי"ו יו"ד שעמד ונ"ב עד מלכות פרס ונ"ב של מלכות

מ"ב והערות

ז) ע"י סנהדרין י"א : ובמזרש חזית פסוק אם חומה ובתנחומא בראשית
 אות כ"ג. ח) ע"י מגילה ז'. ט) ע"י סנהדרין י"ד ובפירש"י שם,
 ובסוטה מ"ד : י) תו"כ קדושים פ"ז, קדושין ל"ב : כ) ע"ז ט',
 וע"י שאילת יעב"ץ סי' ל"ג ובמ"ע פי"ט. ל) ויק"ר פכ"ט וע"י שבת
 ט"ו, ובע"ז ח' : ובפירש"י שם וצ"ע וע"י פי' מהרו"ח לויק"ר שם.
 מ) כ"ה בע"ז ט' : וע"י סנהדרין צ"ז : בפירש"י ד"ה עוד אחת ובסע"ז
 יש בזה כמה נוסחאות. נ) ע"ז י'. וע"י תוס' יבמות צ"א : ד"ה
 מלכות יון ובתוס' גיטין פ'. ד"ה מפני ובחי' הר"ן שם.